

Du som jobber som skolebibliotekar i dagens skole har en helt egen, superviktig rolle i elevenes utvikling av lese lyst og lese motivasjon. Det er liten tvil om at lesingen er under press og får økt konkurranse av blant annet sosiale medier, gaming og streaming. Men gjennom jobben du gjør med innkjøp, kassering, utforming av skolebibliotekrommet og aktiviteter, legger du til rette for at elever også kan få oppleve gleden ved bøker.

Forskning viser at lystlesing har en stor innvirkning på elevens faglige lesing. Derfor er det veldig smart at skolen nå har satt lesing på timeplanen hver dag. Og selv om Lesekvart+ først og fremst finner sted i klasserommet, er det skolebibliotekaren som legger grunnlaget for en god Lesekvart+.

Etter en gjennomgang av all forskning gjort på barns lyst (og ulyst) til å lese, kan man trekke frem fire viktige faktorer:

1. Tid til å lese (litt hver dag)

Derfor er det så bra at skolen nå har valgt å ha Lesekvart+ på timeplanen!

2. Tilgang på bøker (som er interessant for den enkelte)

Alle har forskjellig smak, også innen leseopplevelser. Derfor er det så viktig at skolebiblioteket inneholder mye forskjellig, og mye av det som er nytt og passer til dagens kultur og elevenes preferanser. Det er også lurt at skolebiblioteket er bemannet så mye som mulig, slik at eleven kan spørre noen om veiledning til å finne 'sin' bok, og slik at skolebiblioteket er innbydende og oversiktlig.

3. Lesefellesskap (klassa eller familien for eksempel)

Når eleven har en helt reell opplevelse av at andre bryr seg om lesing og at 'dette er noe vi gjør sammen', så er det lettere å velge lesingen. Lesekvart+ skaper kultur for lesing, og en opplevelse av fellesskap.

4. Lesende forbilder (i alle aldre)

Du kan også være et lesende forbilde, vis elevene at du leser, og hva du leser.

Som skolebibliotekar kan du bidra til en god lesekvart+ ute i klasserommene ved å:

- Holde samlingen oppdatert ved å kassere bøker som ikke møter elevenes interesse, og kjøpe inn nye bøker som treffer elevmassen.
- Holde deg selv og lærerkollegiet oppdatert på nye bøker, og anbefale bøker videre.
- Bli kjent med elevene, snakke med dem om bøker og leseopplevelser, komme med anbefalinger basert på elevenes ønsker og interesser, og være til stede for dem.
- Lage fristende utstillinger; forsider appellerer i større grad til elevene enn bokrygger.
- Lage bokanbefalinger og henge dem godt synlig. Få hjelp av lærerne og elevene til å lage anbefalinger av bøker de har lest. Ingen rekker å lese alt, så tips fra andre er gull.
- Argumentere for viktigheten av skolebiblioteket og gode åpningstider!
- Spre den lesegledden, interessen for bøker og engasjement som bor i deg!

Videre finner du enkle tips til gjennomføring av Bokprat og veiledning av elever.

Bokprat

Bibliotekar, skolebibliotekar eller lærer kan holde bokprat for klassene, der ulike bøker presenteres for å pirre nysgjerrigheten og for å gi inspirasjon. En bokprat varer i 15-30 minutter. Denne kan foregå i et klasserom eller på skolebiblioteket dersom det er plass.

En Bokprat bør gjennomføres av noen som kjenner aldersgruppen og aktuell litteratur godt. En skolebibliotekar vil i tillegg ha fordelen av at hen kjenner til elevene fra før. Eventuelt kan skolebibliotekar dra nytte av tett samarbeid med lærer slik at Bokpraten kan tilpasses hver enkelt klasse.

Bruk av Power Point eller lignende kan være nyttig når man lager en Bokprat. Det velges ut for eksempel 5-6 bøker man ønsker å presentere, basert på alder, hva som er populært blant elevene og hva som treffer deres interesser. Hver bok presenteres kort. Det bør også vises *read-alikes*, for de elevene som allerede har lest boka.

Når man skal formidle en bok gjelder det å fange leserens interesse med så få ord som mulig. Hva du velger å si, og hvordan du velger å gjøre det bør være tilpasset publikummet ditt, tenk godt gjennom hvem du snakker til og hva som interesserer dem.

Her er et par tips:

- Beskriv følelsen og stemningen i boka. Er den skummel, koselig eller spennende?
- Gi et kort sammendrag, uten å avsløre for mye. Fokuser på det viktigste og mest fengende.
- Les et spennende utdrag fra boka. (Her er det viktig å øve godt på forhånd)
- Vis en video der forfatter/bibliotekar e.l. snakker om boka. Det ligger mange bokanbefalinger på f.eks Youtube.
- Ha med boka og vis den frem! Se på forsiden sammen.
- Snakk om *read-alikes*, bøker som har samme tema, følelse eller stemning.

På Youtube finner du boktrailere og lesetips for barn og ungdommer. Disse er fine til å krydre bokpraten, eller til å hente inspirasjon til egen bokprat. Prøv for eksempel @lillehammerbibliotek9519 og @Slvbergetbibliotekogkulturhus.

Det er mye som skal rekkes over for den som har ansvar for skolebiblioteket. Men om man har mulighet, er det vel anvendt tid å gjennomføre bokprat for klassen. En skolebibliotekar har god oversikt over tilgjengelig litteratur, og vet i tillegg godt hva som lånes av de ulike klassetrinnene. Som skolebibliotekar får man også gjerne en annen rolle ovenfor elevene, de vil kunne ha større tillitt til tips og veiledning og vet godt at skolebibliotekaren KAN bøker.

Veiledning

Å finne rett bok er en personlig oppgave. Alle mennesker har ulike interesser og ulike behov, og alle er i ulik utvikling. Skal man bli en god leser, må man øve på å lese. Leseglede kommer når man leser en bok som interesserer og som er på riktig lesenivå. Dette må komme tydelig frem for eleven.

Læreren og/eller skolebibliotekaren får her en viktig rolle som veileder. Å snakke med eleven er den beste måten å hjelpe dem på. Vis oppriktig interesse og omtanke for elevens ønsker. Målet for samtalen må være tydelig for dem: å finne en bok man selv ønsker å lese, som man liker og mestrer.

Finn ut hva eleven er interessert i:

- Hva liker du å lese om?
- Hva er favorittboka di til nå?
- Hva liker du å gjøre på fritiden?
- Hva liker du å gjøre på skolen?
- Hva interesserer deg?

Finn ut hva eleven kan mestre:

- Hva slags bok leste du sist?
- Syns du det er best å lese bøker med bilder?
- Har skriftstørrelse noen betydning?
- Hvor tjukk tenker du at boka kan være?
- Syns du det er best når boka er inndelt i kapitler?

Finn frem et utvalg bøker som du tror kan være passende basert på det dere har snakket om, og fortell eleven om dem. La eleven se på forsiden, lese på baksiden og bla i bøkene. Gi dem deretter mulighet til å velge; er det noen av disse bøkene du vil prøve deg på? Dersom eleven fortsatt er usikker kan du gi dem muligheten til å lese noen sider og danne seg et inntrykk, før de selv velger bok å låne med seg.

Lesersørvis er en veiledningsmetode som er utviklet for bruk i biblioteket. Denne metoden går grundig inn på måter å presentere bøker tilpasset publikum, i tillegg til å ha gode metoder for veiledning med mål om å finne riktig bok. På <https://www.lesersorvis.no/> kan du lese mer. Her ligger det også et kurs man kan ta.

Du er en superskolebibliotekar

Selv om Lesekvart+ ikke skulle være på din timeplan, er det som du ser mye du kan gjøre for å bidra til at skolen får en god gjennomføring av prosjektet. Og det aller viktigste du kan gjøre er å gjennomføre punkt nr. 7 fra listen på første side: spre den lesegleden, interessen for bøker og engasjement som bor i deg! For en skolebibliotekar er litt som en superhelt for lesing; en superskolebibliotekar.

God lesing!